הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפח קפט

הַתְחָלַת (ז) [ז] הַסְּעוּדָה, (מ) [ח] (לד) וְהוּא הַדִּין לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ וּפוּרִים וַחֲנֻכָּה:

קפט נֵסַח בְּרָכָה רְבִיעִית וְדִינֶיהָ. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א אבְּרָכָה רְבִיעִית (א) לֹא יֹאמַר תִּתְבָּרַךְ, וְלֹא יֹאמַר בָּהּ (ב) הַחַי, (ג) כִּי אִם בְּבֵית (מ) [א] הָאָבֵל. ב[ו]אוֹמֵר בָּהּ (ד) שָׁלֹשׁ מַלְכֻיּוֹת, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כו׳ (ה) הַמֶּלֶךְ

א טוּר וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הלחם). ב בְּרָכוֹת מ״ט (ע״א).

בַּאֵר הֵיטֵב

מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹנָם דְּאִם לֹא פָּתַח הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אוֹמֵר בָּרוּךְ וְכוּ׳ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ: ו הַסְּעוּדָה. וְאִם הִתְפַּלֵּל עַרְבִית, שׁוּב אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת אֲפִלּוּ הִתְפַּלֵּל בְּמִבְעוֹד יוֹם. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח): (מ) וְהוּא הַדִּין לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם רִאשׁוֹן צָרִיךְ עִיּוּן אִם יַזְכִּיר שְׁנֵיהֶם שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּמַחֲזֵי כְּסָתְרֵי אַהֲדָדֵי, דְּאִם אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִם אָזְלִינַן בָּתַר הַתְחָלַת סְעֻדָתוֹ יֵשׁ לוֹמַר שַׁבָּת. וּפְסַק הַטַּ״ז (ס״ק ז) דְּיֵשׁ לוֹמַר תְּרוַיְיהוּ שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִידֵי דְּהָוֵי אַיֵּן קָדוֹשׁ נַר הַבְדָּלָה וְזֶמֶן שֶׁאוֹמַר תְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַשֵּׁיךְ לְיוֹם טוֹב וְאַחַר כָּךְ הַבְדָּלָה הַשַּׁיָּכָה אַחַר הַשַּׁבָּת, הָכִי נַמִּי בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן מַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת שֶׁעָבַר וְשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם טוֹב הַבָּא. אֲבָל הַבַּ״ח (ס״ק ב) פָּסַק דְּאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם טוֹב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וּמְשָׁכְחָה סְעֻדָּתוֹ אֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא רְצֵה, דְּבָתַר הַתְחָלַת סְעֻדָּתוֹ אָזְלִינַן. וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח) פָּסַק דְּאִם אָכַל פַּת בַּלַּיְלָה יַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְלֹא שֶׁל שַׁבָּת, וְאִם לֹא אָכַל פַּת בַּלַּיְלָה יַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת וְלֹא שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ. אֲבָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְחַנֻּכָּה אֲפִלּוּ אָכַל פַּת בַּלַּיְלָה אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל חֲנֻכָּה, דְּאֵינוֹ אֶלָּא רְשׁוּת לְהַזְכִּיר. וְכָל זֶה אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם טוֹב אוֹ חֲנֻכָּה בְּיוֹם א׳, אֲבָל שַׁבָּת חֲנֻכָּה אוֹ שַׁבָּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְנִמְשְׁכָה סְעֻדָּתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְכָלֵי עַלְמָא מַזְכִּיר שְׁתֵּיהֶן שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ שַׁבָּת וְעַל הַנִּסִּים וּפִשּׁוּט הוּא, וְדַוְקָא אִם לֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית. אֲבָל בְּתִשְׁוּבַת רַמ״א סִימָן קל״ב מִשְׁמַע דְּוַוקָא בְּפוּרִים וְשַׁבָּת אָזְלִינַן בָּתַר תְּחִלַּת הַסְּעֻדָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה דְּלֹא חֲשִׁיבֵי סְעוּדָתְהוּ כָּל כָּךְ לִהְיוֹת נִקְרָאִים קְבוּעִים לֵילֵךְ אַחַר תְּחִלַּת סְעֻדָּה, וְהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁבָּת (וּפוּרִים) חַיָּב לֶאֱכֹל סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית בַּיּוֹם וְכֵן בְּפוּרִים סְעֻדַּת פּוּרִים שֶׁאֲכָלָהּ בַּלַּיְלָה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָה עַל כֵּן נָכוֹן לֵילֵךְ בָּתַר תְּחִלַּת סְעֻדָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה, מְזֹנֵי סְעֻדָּתוֹ עַד הַלַּיְלָה וְהָיָה שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ חֲנֻכָּה, מַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת לְחוּד וְלֹא שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ חֲנֻכָּה. (וּמַהֲרַ״ם) [וּמַהֲרַ״ם] מלובלין (הוא״ד בשמק ברכה דיני ברכת המזון אות מח) פָּסַק אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת וּמְשָׁכְחָה סְעֻדָּתוֹ יַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל כְּשֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּאֶמְצַע שִׁבּוּעַ וְנִמְשְׁכָה סְעֻדָּתוֹ עַד הַלַּיְלָה לֹא יַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּתוֹסַפְתּוֹ מִצְוָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת. עַיֵּן עֲטֶרֶת זְקֵנִים וּמָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תי״ט (סק״א), וְעַיֵּן בְּשִׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק יח). עַיֵּן בְּהֶלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן מ״ר שֶׁכָּתַב דְּעַד כְּדֵי שֶׁיִּתְעַכֵּל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַל בְּשַׁבָּת יוּכַל לְהַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת, שֶׁאֵינוֹ בִּדִין שֶׁאִם יָשַׁב לֶאֱכֹל כָּל הַלַּיְלָה שֶׁיַּזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת וּפְשׁוּט הוּא. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ד סְעִיף קָטָן (א׳) [ח׳]. וְעַיֵּן בְּסָפָר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) בְּזֶה הָעִנְיָן וּבְמַה שֶּׁהִשִּׁיב עַל הַב״ח (שם) וּמִיַּשֵּׁב דִּבְרֵי רַמ״א עַיֵּן שָׁם:

א (מ) הָאֲבֵל. וְאִם מְבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ אוֹמֵר בְּעַצְמוֹ, תּוֹרַת הָאָדָם (שער האבל ענין האבילות), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ). כְּשֵׁשׁ עוֹבֵד כּוֹכָבִים בַּבַּיִת נוֹהֲגִים לוֹמַר כַּלָּנוּ יַחַד בְּנֵי בְּרִית, וְטַ״ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי׳ רלב ס״ק יד) כָּתַב שֶׁאֵינוֹ נָכוֹן לְכַיְּנִין שֶׁאוֹמַר כַּלָּנוּ יַחַד הַכֹּל בִּכְלָל, אֶלָּא יֹאמַר אוֹתָנוּ בְּנֵי בְּרִית כַּלָּנוּ יַחַד. כְּשֵׁשׁ מוּמָר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּמָקוֹם סְעֻדָּה צָרִיךְ לוֹמַר בְּנֵי בְּרִית, דְּמוּמָר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים אֵינוֹ בִּכְלָל בְּרִית. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַיֵּן שָׁם. וּבְתִשְׁוּבַת יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן פ״ג הֵרְבָּה לְהַקְשׁוֹת עָלָיו וְכָתַב שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְהִגִּיחַ בְּצָרְכֵי עִיּוּן, וְהִלְבִּישׁ (ס״ח) וְהַלָּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ״ז סי׳ כג אות עו) וַהֲבִיאֵם עֲטֶרֶת זְקֵנִים כְּתָבוּ גַּם כֵּן כַּהֶפְגֵּן אַבְרָהָם, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סי״ק יח) וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סי״ק יא) וּבִיד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתְבוּ בָּזֶה: ו (ז) הַסְּעוּדָה. עַיֵּן בָּאֵר הַיֵּטֵב, וְכֵן כָּתַב בִּרְכֵי יוֹסֵף (סי״ק יג) בְּשֵׁם שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה כְּתַב יְדִ, שֶׁאַף שֶׁמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תרצ״ה (סק״ט) כָּתַב שֶׁדַּעַת הַמַּרְדְּכִי שֶׁיֹּאמַר עַל הַנִּסִּים, לֹא קַיְימָא לָן הָכִי דַּאֲפִלּוּ בְּלֹא הִתְפַּלֵּל סוֹבֵר הָרַא״שׁ (בתשובה כלל כב סי׳ ו) וּדְעִמֵּיהּ דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא כו׳ עַיֵּן שָׁם, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם כָּתַב דְּיִבָּרֵךְ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל לְאַפּוֹקֵי נַפְשֵׁיהּ מִפְּלוּגְתָּא עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) בְּאֵם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל, אַף שֶׁהִצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ מַזְכִּיר, וּמִיהוּ אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְהִתְחִיל לֶאֱכֹל אַחַר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ הַצִּבּוּר עַרְבִית בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ מִבְּעוֹד יוֹם אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְהוּא הַדִּין אִיפְּכָא אִם הִצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִבְּעוֹד יוֹם וְהִתְחִיל לֶאֱכֹל אַחַר עַרְבִית, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִיהוּ אִם הוּא עָדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ כֵּיוָן שֶׁעֲתִיד לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה שֶׁל חֹל, וְהוּא הַדִּין בְּמוֹצָאֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַף שֶׁהִצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית מִבְּעוֹד יוֹם עַיֵּן שָׁם: ח (ח) וְהוּא הַדִּין לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ. עַיֵּן בָּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל א׳ (סי׳ כח) דְּאַף לְהַפּוֹסְקִים דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַתְחָלַת הַסְּעוּדָה הַיְינוּ לְעִנְיַן הַזְּכָרָה, אֲבָל בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת דְּתַחְתָּן שֶׁנִּמְשְׁכָה סְעוּדַת יוֹם שִׁבְעִי עַד לֵיל שִׁמְיני דַּאי אֵין לְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּרְכֵי יוֹסֵף (סי״ק יד):

א (א) הָאֲבֵל. עַיֵּן בָּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֹזֵר שְׁחוֹלֵק עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין לוֹמַר בְּנֵי בְּרִית וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן בְּבֵאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קמ״א (סל״ג ובית שמואל ס״ק מז) וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית מְאִיר שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דִּבְרֵצָה נִתְחַיֵּב מִשָּׁעָה שֶׁהִתְחִיל הַסְּעוּדָה בַּיּוֹם, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנִּמְשַׁךְ הַזְּמַן וְלֹא בֵּרֵךְ וְהִגִּיעַ לַיְלָה שֶׁל יוֹם טוֹב אוֹ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִתְּוַסַּף עָלָיו חִיּוּב לִזְכֹּר מַעֲיַן הַמְּאֹרָע שֶׁל שָׁעָה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ בּוֹ: (לד) וְהוּא הַדִּין לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִם אָכַל בָּהֶם וְנִתְאַחֵר הַבִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַד הָעֶרֶב צָרִיךְ לְהַזְכִּיר דְּאָזְלִינַן בָּתַר זְמַן הַתְחָלַת הַסְּעוּדָה, וְהוּא שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית וְכַנַּ״ל, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תי״ט (במג״א סק״א):

א (א) לֹא יֹאמַר תִּתְבָּרַךְ. שֶׁכְּבָר אָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳: (ב) הַחַי. כִּי בְּקָצָת סִדּוּרִים הָיָה כָּתוּב הַמֶּלֶךְ הַחַי הַטּוֹב וְכוּ׳: (ג) כִּי אִם בְּבֵית הָאֲבֵל. וּכְדִלְקַמִּיהּ בְּסָעִיף ב׳: (ד) שָׁלֹשׁ מַלְכֻיּוֹת וְכוּ׳. וְטַעַם כָּל זֶה הוּא דִּבְרַכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא שֶׁחָכְמִים תִּקְּנוּהָ עַל הֲרוּגֵי בֵּיתָר שֶׁנִּתְּנוּ לְקִבּוּרָה, וְאָמְרוּ הַטּוֹב שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ וְהַמֵּטִיב שֶׁנִּתְּנוּ לְקִבּוּרָה, וּקְבָעוּהָ לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן מִפְּנֵי שֶׁכָּלְלָה הוֹדָאָה וְשֶׁבַח עַל הַטּוֹבָה שֶׁהֵטִיב עִמָּנוּ וְגַם זוֹ מִן הַטּוֹבוֹת, וּסְמָכוּהָ לְבִרְכַּת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי שֶׁכְּשֶׁנִּזְכָּרָה בֵּיתָר נִגְדְּעָה קֶרֶן יִשְׂרָאֵל וְאֵינָהּ עֲתִידָה לַחֲזֹר עַד שֶׁיָּבוֹא בֶּן דָּוִד, וּמִפְּנֵי שֶׁכְּבָר סִימוּ בְּרָכוֹת שֶׁהֵם מִן הַתּוֹרָה וְזוֹ הִיא מִדְּרַבָּנָן לֹא מִקְרֵי זוֹ בְּרָכָה שֶׁהִיא סְמוּכָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וּלְהָכִי פּוֹתְחַת בְּבָרוּךְ [וּמַה שֶּׁאֵין אָנוּ חוֹתְמִים בָּהּ בְּבָרוּךְ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא בְּרָכָה אֲרֻכָּה, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְּחִלָּה תִּקְּנוּהָ בְּמַטְבֵּעַ קָצָר שֶׁלֹּא הֶזְכִּיר בָּהּ אֶלָּא הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לַכֹּל וְאַחַר כָּךְ לַעֲנוֹת אָמֵן, וְכֵן אַחַר כָּל תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שֵׁם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) ט״ז (סק״ב):

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפט קצ

ג שם מ״ו (ע״ב).

הַטּוֹב. וְשָׁלֹשׁ הֲטָבוֹת, [*] הוּא הֵטִיב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ הוּא יֵיטִיב לָנוּ. וְשָׁלֹשׁ גְּמוּלוֹת, הוּא גְּמָלָנוּ הוּא גּוֹמְלֵנוּ הוּא יִגְמְלֵנוּ: **ב** (ו) [1]בְּבֵית הָאָבֵל אוֹמֵר, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב הַמֶּלֶךְ הַחַי (ז) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַל אֱמֶת דַּיָּן אֱמֶת וְכוּ׳. (וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ט (ס״ק)):

קצ שְׁתִיַּת הַיַּיִן אַחַר הַבְּרָכָה וְדִינֶיהָ. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א פְּסָחִים ק״ג (ע״ב) וּכְמַר זוּטְרָא. **ב** קְדוּשִׁין הַמּוֹצִיא. וּמוֹצֵא הַדִּינִים מְבֹאָרִים שָׁם לְעֵיל בְּסִימָן קס״ז (סס״ק, אות ג, ד).

ג פְּסָחִים שָׁם. **ד** טוּר בְּשֵׁם ר״י בְּתוֹסְפוֹת בְּבָבָא כ״ו (ע״ב ד״ה ולא) וּבְיוֹמָא ע״ט (ע״א ד״ה ולא) וּבְרא״ש פֶּרֶק (ו׳) [ד] דִּבְרָכוֹת (סי׳ כה).

א (א) [א]אַחַר שָׁפְשְׁפוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מְבָרֵךְ (ב) בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, (ג) וְיִטְעַם הַמְבָרֵךְ (וְאִם הִפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה לַטְּעִימָה (ב) עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רע״א סָעִיף ט״ו), (ג) [2]וְאַחַר כָּךְ יִטְעֲמוּ הָאֲחֵרִים. (ד) אִם כֻּלָּם זְקוּקִים לְכוֹס אֶחָד וְנוֹתֵן הַמְבָרֵךְ מִכּוֹסוֹ לְכוֹס רֵיקָן שֶׁפְּיָדֶם, לֹא יִטְעֲמוּ עַד שֶׁיִּטְעַם הוּא, (ה) אֲבָל אִם אֵינָם זְקוּקִים לְכוֹסוֹ יְכוֹלִים לִטְעֹם קֹדֶם שֶׁיִּטְעַם הוּא. (ו) אֵין צָרִיךְ הַמְבָרֵךְ לִשְׁפֹּךְ מִכּוֹסוֹ לְכוֹס הַמְסֻבִּין אֶלָּא אִם כֵּן כּוֹס הַמְסֻבִּין (ז) פָּגוּם. (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ב (ס״ל) וְסוֹף סִימָן רע״א (ס״ו)): **ב** (ח) * [3]אַחַר שֶׁשָּׁתָה כּוֹס שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן * יְבָרֵךְ בִּרְכָה אַחַת מֵעֵין (ג) שָׁלֹשׁ: **ג** [4]שְׁעוּר (ט) שְׁתִיַּת (ד) [ד] יַיִן לְהִתְחַיֵּב בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה יֵשׁ סָפֵק

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[בשו״ע] הוּא הַטּוֹב לָנוּ הוּא מֵטִיב לָנוּ הוּא יֵיטִיב לָנוּ. כֵּן הַנֻּסְחָא הָעִקָּרִית לְאַפּוּקֵי הָאוֹמֵר הוּא הֵטִיב הוּא יֵיטִיב. אַךְ יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב לוֹמַר הוּא מֵטִיב לָנוּ קֹדֶם, וְכֵן הוּא גּוֹמְלֵנוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הֶנֶה עָבָר עָתִיד, אַךְ מִנְהֲגֵנוּ כְּדִבְרֵי מָרָן כֵּן כָּתַב בְּרֵכֵי יוֹסֵף (סק״כ). וְאָמְנָם אִבְּרָהָם (סק״א) וּבְעֶטֶרֶת זְקֵנִים כָּתְבוּ שֶׁאוֹמְרִים הוּא מֵטִיב יֵיטִיב הַכֹּל כְּאֶחָד כו׳, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּבֹאֵר הַיֵּטֵב סִימָן קפ״ז (סק״א). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (שם סק״א) כָּתַב בְּשֵׁם הַכָּל בּוֹ (סי׳ כה) לְהַקְדִּים הוּא מֵטִיב כו׳ עַל דֶּרֶךְ ה׳ מָלָךְ, וְכֵן כָּתַב הַמְקֻבָּלִי (סי׳ ריז) בְּשֵׁם הַפַּרְדֵּס וְרַבִּי יוֹנָה (לו. ד״ה רב) וְאַבּוּדְרָהָם (בהל׳ ברכת הלחם) בְּשֵׁם הָרא״ש, וְאוּלַי יֵשׁ טָעוּת סוֹפֵר בְּטוּר עַיֵּן שָׁם. וּבַנְּסָחָאוֹת שֶׁלָּנוּ בַּסִּדּוּרִים הוּא הַטּוֹב הוּא יֵיטִיב לָנוּ, וְתֹבֶת לָנוּ אִכּוּלְהוּ קָאֵי, וְכֵן הוּא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הַצָּפוּי בְּלִקּוּטֵי עַיֵּן שָׁם סִימָן קצ״ב (מ״א ריש הסימן), וְכֵן כָּתַב בְּסִפּוּר אוֹר חָדָשׁ (בנוסח ברכת המזון) עַל הִלְכוֹת בְּרָכוֹת נָפֹק זֶה מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁל מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן, וּבְצַמְרַת שְׁמֵיִם לְהַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ יַעֲבֵ״ץ (נוסח בכת המזון) אֵיתָא שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים לָנוּ כְּמוֹ בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ:

ג [ד] יַיִן. עַיֵּן בְּאֹר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִ״ז סִימָן ר״י (סק״א), וּבְבֹאֵר הַיֵּטֵב שָׁם (סק״ב) הֲבִיא דִּבְרֵי הַפֶּגֶן אַבְרָהָם כָּאן (סק״ד) וְשוּ״ת בֵּית יַעֲקֹב (סי׳ נז), וְכֵן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה)

בֵּאוּר הַלָּכָה

ב * אַחַר שֶׁשָּׁתָה כּוֹס שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ח) מַה שֶּׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם הַפֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ג) דְּדַוְקָא שִׁדַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת מִיָּד וְכוּ׳, וְנִרְאֶה שֶׁכַּוָּנַת הַפֶּגֶן אַבְרָהָם הוּא דְּיִכְוָנֵךְ עַל יְדֵי זֶה לְבָרֵךְ עוֹד בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה עַל הַשְּׁתִיָּה שֶׁיִּשְׁתֶּה אַחַר כָּךְ מֻחְדָּשׁ וְאֵיזֶל לְטַעֲמֵיהּ לְעֵיל בְּסִימָן קפ״ד סָעִיף קָטָן ט׳, אַף בָּאֱמֶת הַרְבֵּה אֲחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ שָׁם לְדַעַת אֶבֶן הָעֹזֵר בָּזֶה שֶׁכָּל שֶׁלֹּא סָלַק דַּעְתּוֹ מֵהָאֲכִילָה אוֹ מֵהַשְׁתִיָּה לֹא נִתְבַּטְּלָה בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה אֲפִלּוּ שֶׁהָיָה כָּל הַיּוֹם וְכֵמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה לְעֵיל (ס״ק יז) עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן לְכוֹרָה אֵין מָקוֹם לְדִבְרֵי הַפֶּגֶן אַבְרָהָם גַּם בָּזֶה דְּנִהְיֶה דַּאֲפִלּוּ בָּזֶה שֶׁהָיָה הַרְבֵּה אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְבַּטְּלָה בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה עַל כָּל פָּנִים דַּעְתּוֹ, מִכָּל מָקוֹם מַאן יֵימַר לָן דְּרַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּהַרֵי עַל כָּל פָּנִים מִפְסִיד בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה זוֹ, וּמַה שֶּׁיְּכַוֵּן לְבָרֵךְ לְאַחַר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שְׁנִיָּה לֹא מְהַנֵּי כְּלָל לָזֶה כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְעַכֵּל וְהָרֵי כְּמִי שֶׁאֵינוֹ, וּמַה גַּם שֶׁמְּצוּי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁבְּהַמְשֵׁךְ זְמַן נִשְׁתַּנֶּה רְצוֹנוֹ אוֹ מִטְרִיד מַאֲיזֶה דָּבָר וְאֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה עוֹד וְאִם כֵּן בְּוַדַּאי מְפֻסָּד בִּרְכָתוֹ לְגַמְרֵי:

* יְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ. וְאִם דַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת עוֹד לֹא יְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

[כָּל בּוֹ (סי׳ צט) וּשְׁלֵ״ה (שער האותיות קדושת האכילה)]. יֹאמַר וְנִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת ה׳ כִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק (תהלים כד ה) ״יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת ה׳״. נוֹהֲגִים לוֹמַר בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ מִגְּדוֹל, וּבְחֹל מִגַּדֵּל. וְיָתֵר דִּקְדּוּקִים שֶׁבְּנֻסַּח בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן קפ״ז (סק״א) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה: **ב** (ו) בְּבֵית הָאָבֵל אוֹמֵר. בֵּין כְּשֶׁהָאֲחֵרִים הָאוֹכְלִין עִמּוֹ מְבָרְכִין (ג) וּבֵין כְּשֶׁהוּא עַצְמוֹ מְבָרֵךְ. וְאִם בָּעֵינַן לָזֶה עֲשָׂרָה אוֹ לֹא, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ט (בכ״י ד״ה וכתב) וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם: (ז) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. לְפִי זֶה אֵין אוֹמֵר בְּבֵית הָאָבֵל שָׁלֹשׁ הַטָּבוֹת וְשָׁלֹשׁ גְּמוּלוֹת, וְכֵן הוּא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ובבית), א[וְעַיֵּן בְּבֵ״ח פֹּה (ס״ג) וּכְשֻׁ״ת שָׁם סִימָן שע״ט (סק״א) שֶׁאֵין סוֹבְרִים כֵּן:

א (א) אַחַר שָׁפְשְׁפוּ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל כּוֹס כַּמְבֹאָר לְעֵיל סִימָן קפ״ב (ס״א) יְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן אַחַר שָׁפְשְׁפוּ אִם כְּבָר בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סְעוּדָה אַחֶרֶת הִיא לְפִי שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא סִלּוּק וְהֶסֵּחַ הַדַּעַת לְמַה שֶּׁלְּפָנֶיהָ: (ב) עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רע״א סָעִיף ט״ו. דְּחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וּבְמִלְּתָא דְּשַׁיָּךְ לַסְּעוּדָה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ בְּדִיעֲבַד: (ג) וְאַחַר כָּךְ יִטְעֲמוּ הָאֲחֵרִים. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא בָּרַךְ עַל כּוֹס זֶה נָכוֹן הוּא שֶׁיִּשְׁתֶּה הוּא תְּחִלָּה: (ד) אִם כֻּלָּם זְקוּקִים. הַלָּשׁוֹן מְגֻמְגָּם קְצָת וְכַנִּרְאֶה כָּתַב וְכֵן אִם כֻּלָּם זְקוּקִים, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא מִיבַּעְיָא אִם יֵשׁ רַק כּוֹס אֶחָד וְכֻלָּם שׁוֹתִים מִכּוֹס זֶה (ג) בְּוַדַּאי נָכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁהוּא יִטְעֹם מִקֹּדֶם, וַאֲפִלּוּ אִם כָּל אֶחָד כּוֹס רֵיקָן לְפָנָיו וְהוּא מְעָרֶה לְאַחַר בִּרְכָה קֹדֶם טְעִימָתוֹ מִכּוֹסוֹ לְכוֹסָם גַּם כֵּן אֵין רָאוּי שֶׁיִּטְעֲמוּ הֵם קֹדֶם, מַאַחַר שֶׁעַל כָּל פָּנִים הֵם זְקוּקִים כֻּלָּם לְכוֹסוֹ: (ה) אֲבָל אִם אֵינָם וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִם יֵשׁ לְפָנֵי כָּל אֶחָד כּוֹס יַיִן וְהוּא מוֹצִיאָם כִּבְרָכָתוֹ וְהֵרֵי כְּאִלּוּ הֵם מְבָרְכִין בְּעַצְמָם, אֵינָם צְרִיכִין לְהַמְתִּין עָלָיו: (ו) אֵין צָרִיךְ וְכוּ׳. קָאֵי אַדְּלְעֵיל שֶׁלֹּא הָיוּ זְקוּקִין לְכוֹסוֹ שֶׁל הַמְבָרֵךְ, וְהַטַּעַם דְּאֵין צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּיָצְאוּ בִּרְכָתוֹ אִם כֵּן כּוֹסוֹת כָּל אֶחָד מִקְּרֵי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה: (ז) פָּגוּם. שֶׁאֵז צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ מִכּוֹסוֹ לְכוֹסָם מִצַּד (ג) קֹדֶם שֶׁטָּעֲמוּ מִמֶּנּוּ כְּדֵי לְתַקֵּן פְּגִימָתָם, (ד) וּבָזֶה צְרִיכִין לְזָהֵר שֶׁלֹּא יִטְעֲמוּ קֹדֶם שֶׁיִּטְעַם הוּא תְּחִלָּה כֵּיוָן שֶׁהֵם זְקוּקִים לְכוֹסוֹ: **ב** (ח) אַחַר שֶׁשָּׁתָה וְכוּ׳. וְאִם דַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת עוֹד לֹא יְבָרֵךְ אַחֲרָיו אֶלָּא לְבַסּוֹף אַחַר גְּמַר שְׁתִיָּתוֹ, וְדַוְקָא כְּשֶׁדַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת מִיָּד דְּאִי לָאו הָכִי יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יִתְעַכֵּל שֶׁל שְׁתִיָּה אֵינָנוּ שְׁעוּר גָּדוֹל כָּל כָּךְ, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ד סָעִיף ה׳, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג), וְעַיֵּן בְּבֹאֵר הַלָּכָה (ד״ה אחר): **ג** (ט) שְׁתִיַּת יַיִן. ב[וְהוּא הַדִּין (ט) בְּשָׂאר מַשְׁקִין יֵשׁ סָפֵק זֶה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״א) עַיֵּן שָׁם:

א (ה) מְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים: (ו) לְבוּשׁ: (ג) אֲחֲרוֹנִים: (ד) אֲחֲרוֹנִים: **ג** (ט) אֲחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ח) כתב: ואין חוששין בבית האבל לומר ג׳ הטובות וג׳ גמולות שאינן נזכרים בתלמוד, אלא כשמגיע להמלך הטוב אומרים החי הטוב והמטיב וכו׳. **ב]** בסידור (סדר ברכת הנהנין פ״ח ה״א) כתב דהספק בברכה אחרונה של יין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah